

V Brně, 11. ledna 2016

Stanovisko Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče o. s. k návrhu zákona o ochraně památkového fondu schváleném vládou ČR

Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče nesouhlasí s navrženou podobou návrhu zákona o ochraně památkového fondu. Celkové odmítnutí připravované normy považujeme za jediné možné zejména ze čtyř důvodů:

1) Návrh zákona o ochraně památkového fondu v rozporu se svým názvem podstatně snižuje rozsah památkové ochrany národního kulturního dědictví. Oproti stávajícímu stavu nejasně definuje, které práce na kulturní památce spadají do působnosti orgánů státní památkové péče, z působnosti těchto orgánů vyřazuje řadu činností v památkových zónách, nově definuje území bez nutnosti provádění archeologických výzkumů, nestanovuje klíč, dle něž mají „výkonné“ orgány státní památkové péče posuzovat zásahy u památkově chráněných statků. Vedle faktického omezení ochrany památkového fondu zákon zároveň podstatně zužuje, komplikuje až znemožňuje dokumentaci architektonického dědictví. Jde tak o oslabení pozic obou základních pilířů všech památkových péčí v civilizovaných státech světa. Zákon navíc redefinuje ochranu hmotného kulturního dědictví jako veřejný zájem, a to v rozporu s věcným záměrem zákona, schváleným vládou,¹ o němž přitom zpracovatelé zákona v jiných sporných bodech tvrdí, že jsou jím zcela vázáni. Za veřejný zájem je označena pouze ochrana památkového fondu, který není a nikdy nemůže být celým hmotným kulturním dědictvím. Dramaticky oslabuje roli odborné složky v procesu péče o památkový fond, role dosavadního odborného arbitra státní památkové péče, Národního památkového ústavu, přechází u naprosté většiny případů památkové obnovy, opravy či údržby z roviny povinně se vyjadřujícího do roviny informovaného o chystaném zásahu. Národní památkový ústav není orgánem státní památkové péče. Toto rozvrací systém odborné péče o památky, který se v českých zemích náročně konstituoval posledních 150 let. Je nám líto, že musíme předkladatele návrhu zákona upozornit na fakt, že kulturní dědictví je elementární složkou identity a sebevědomí geopoliticky ne zcela prvořadého státu.

2) Návrh zákona o památkovém fondu nepřináší žádnou systémovou změnu oproti tolik kritizované normě z roku 1987,² která se (částečně právem) označuje za dobově podmíněnou a výrazně horší oproti předchozí právní normě totalitního státu z roku 1958.³ Toto naše tvrzení lze jednoznačně doložit tiskovou zprávou k návrhu zákona, která za nejvýznamnější změnu označuje „*možnost kompenzovat náklady vzniklé v souvislosti s omezením vlastnických práv vlastníkům nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se v památkových rezervacích a památkových zónách*“. Jde o opatření, které v návrhu zákona řeší dva odstavce celkem o šesti řádcích! Nerozumíme tomu, proč tato „*nejvýznamnější změna*“ nemohla již dávno formou velmi stručné novely být zapracována do stávajícího zákona. Na rozdíl od výše uvedených dvou odstavců totiž návrh zákona, zřejmě dle

¹Viz Usnesení vlády České republiky č. 156 z 6. 3. 2013.

²Zákon č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

³Zákon č. 22/1958 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

současného trendu právního pozitivismu, snažícího se (marně) zákonně postihnout všechny aspekty života, pouze „bobtná“⁴ a vše komplikuje, umožňuje takřka nekonečné množství výkladů,⁵ což povede k řadě právních sporů s předem neodhadnutelnými dopady na ochranu památkového fondu. Zároveň vytváří podhoubí pro korupční a netransparentní jednání. Jedinou skutečnou systémovou změnou mělo být právo veřejnosti být účastníkem řízení při ochraně architektonického dědictví, tato významná pozitivní změna však byla bohužel v rámci vypořádání připomínek vnějšího připomínkového řízení zrušena.

3) Do návrhu nejsou zapracovány normy obecné povahy, což je především zákon č. 183/2006, stavební řád a zákon č. 89/2012 Občanský zákoník, které jsou specializovanému zákonu nadřazené. V případě občanského zákoníku jde o zcela zásadní věc, totiž definici hmotné a především nehmotné věci, a to jak v případě věcí nemovitých tak věcí movitých. Součástí každé památky jsou totiž hodnoty definované jako hmotné a jako nehmotné; mezi nehmotné patří především pojmy jako stáří, umělecká či památková hodnota, autenticita, charakter, genius loci u všech památek, dále specifické vlastnosti jako je například zvuk nebo jeho barva u památek typu zvon, varhany apod. Tvůrce návrhu zákona o památkovém fondu tak zcela přehlídá nejen nadřazenou právní normu, ale především fakt, že v mezinárodních smlouvách přijatých Českou republikou, v metodických materiálech památkové péče, ale i v podzákoných předpisech se termíny popisující nehmotné hodnoty běžně vyskytují.

V případě stavebního zákona jde pak o definiční disproporci při ochraně hodnot povahy architektonicky či historicky cenných staveb, kdy by organizace a orgány památkové péče měly být logicky ze smyslu jejich poslání právě těmi, které by takto pojmenované hodnoty měly rozpoznávat a popisovat. Neznalost stavebního zákona a nebezpečí takové konstrukce se ukazuje v odkazech na případy, kdy se nemusí provádět archeologický výzkum - tak by zcela nehlídány mohly mizet velké plochy původních archeologických situací.

Dalším právním předpisem, který je nadřazen památkovému zákonu, je Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy⁶, která dělí kulturní statky na památky, architektonické soubory a místa s příslušnými definicemi, jejichž obsah je ovšem odlišný od toho, který je předložen v návrhu zákona o památkovém fondu pod stejnými nebo podobnými názvy.

4)

a) Zákon nebyl připraven ve spolupráci a diskusi s celou odbornou veřejností. Proces přípravy zákona o ochraně památkového fondu byl transparentní pouze pro náhodného pozorovatele. Ti, kdo sledovali přípravu návrhu zákona od samého počátku, vědí, že zpracovatelé zákona v takzvané otevřené diskusi přijímali jen ty názory, které splňovali jejich (politickou?) objednávku. Markantní to bylo zejména při „diskusi“ o tom, zda má být památková péče „jednokolejná“ (památkový úřad) či „dvoukolejná“ (úřady obcí s rozšířenou působností + předchozí odborné vyjádření památkového ústavu), kdy o tomto zásadním tématu rozhodla na 2. zasedání pracovní skupina vytvořená dle nejasného klíče hlasováním!⁷ Této diskusi nepředcházela ani rámcová, natož detailní analýza fungování památkové péče v kulturně vyspělých zemích západní Evropy ani zemí sousedících s Českou republikou. Po celou dobu přípravy jsou kritické názory vytrvale odmítány. Proklamovanou

⁴Zákon č. 20/1987 Sb. má v současné podobě 61 paragrafů, návrh zákona o památkovém fondu paragrafů 152.

⁵Pro ilustraci: par. 3 odstavec d) – co je *vzhled* a zejména *hmotná podstata památky*?

⁶Mezinárodní smlouva č. 73/2000 Sb. m. s.

⁷Viz <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/vecny-zamer-noveho-pamatkoveho-zakona-126465/>, zápis z 2. jednání pracovní komise k VZ PZ, pro zachování „dvoukolejnosti“ bylo 21 přítomných členů komise, zdrželo se 12. Protesty odborníků přítomných této absurdní situaci, že o tomto nelze hlasovat, ale výsledné řešení musí vzejít z podrobných analýz, byly ignorovány. Z celé diskuse je od prvního příspěvku jasné, že pro „dvoukolejný“ systém jsou zejména zástupci MK ČR, a „otevřenou“ diskusi k žádoucímu výsledku také nakonec úspěšně dovedou.

„transparentnost“ považujeme za kvalitní marketingový tah PR oddělení Ministerstva kultury ČR, skutečně věcná a nepředpojatá diskuse bez předem jasného vyznění ve skutečnosti vedena nebyla ani v náznaku.

b) Stejnou ukázkou transparentnosti pouze zdánlivé byly stále nové verze návrhu zákona o ochraně památkového fondu. V nových verzích nedocházelo k barevnému či jinému odlišení změn oproti verzím předchozím, což vedlo ke „ztracení v překladu“. Občanská ani odborná veřejnost nemá (na rozdíl od MK ČR) zázemí pro to, aby mohla s malým časovým odstupem stále znovu provádět detailní analýzy právní normy. Pokud ji však někdo provede, zjišťuje, že změny mnohdy nejsou „kosmetické“ ale poměrně závažné. Tato nadúroda verzí návrhů nového zákona jistě vedla ke ztrátě pozornosti až rezignaci na proces přípravy zákona, což mohlo být cílem jeho autorů. Zároveň neustálé změny cosi vypovídají o „pevnosti“ názorů zpracovatelů návrhu zákona a jejich odborné erudici, jistě podložené detailními analýzami.

Zpracovaný návrh zákona zcela nedostatečně hájí veřejný zájem na ochraně kulturního dědictví, nehájí ani článkem 34 Listiny základních práv a svobod zajištěné právo přístupu ke kulturnímu dědictví. Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče z výše uvedených důvodů nevidí jinou možnost, než zastavení schvalovacího procesu návrhu zákona. Každému, kdo pozorně sledoval přípravu nové právní normy, bylo bohužel takřka od počátku zřejmé, že nemůže přinést normu reflektující nové výzvy a problémy dané druhým desetiletím 21. století a rámcovou vizí budoucího vývoje (např. propracovanější ochrana kulturní krajiny, problematika energetické náročnosti budov atp.). Výsledná podoba návrhu zákona o ochraně památkového fondu však bohužel předčila naše neblahá očekávání, neboť návrh zákona nejen nereaguje na výzvy budoucnosti, ale oproti dnešnímu stavu výrazně omezuje možnosti ochrany a poznání chráněných solitérů. Jsme přesvědčeni, že Česká republika potřebuje normu, která pomůže všechna rizika spojená s ochranou národního kulturního dědictví v 21. století snížit či podstatně eliminovat a přispěje tak k uchování podstatné části národního pokladu dalším generacím a stane se jedním ze základních pilířů a zdrojů zdravého národního sebeuvědomění a vědomí svébytnosti. Význam památkové péče důsledně hájící veřejný zájem v dnešní době častých ataků základních hodnot evropské civilizace může zpochybnit jen málokdo. Musí pro ni však být vytvořena kvalitní právní norma na základě zevrubných odborných analýz o rizicích a problémech současného systému památkové péče v ČR propojených s poznatky o systémech a fungování památkové péče v kulturně vyspělých zemích Evropy. Členové Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče jsou připraveni se na přípravě podkladů pro vznik kvalitní právní normy aktivně podílet.

S pozdravem

za výkonný výbor SPPPP:

Ing. arch. Dana Novotná, Ph.D., v. r.
předsedkyně

Mgr. David Otáhal
jednatel

**Sdružení
Profesionálních Pracovníků
Památkové Péče**

Příloha: Analýza návrhu zákona o ochraně památkového fondu

Výše uvedená tvrzení dokládáme dílčí analýzou posledních verze návrhu zákona o památkovém fondu. V řadách SPPPP nejsou právníci, některá naše dovození mohou být proto zavádějící či nepřesná, na druhou stranu to potvrzuje naše tvrzení o rizicích, jež mohou komplikované právní formulace při budoucích sporech přinést. Na druhou stranu jsme přesvědčeni, že oproti autorům zákona máme větší znalost každodenních problémů české památkové péče, a díky této zevrubné znalosti umíme kvalifikovaně odhadnout zásadní rizika, jež by případná aplikace návrhu zákona o ochraně památkového fondu měla pro uchování, poznání a prezentaci národního kulturního dědictví. Analýza zákona zpracovaná výkonným výborem SPPPP postrádá podrobný rozbor kapitol věnujících se restaurování a provádění archeologických výzkumů. Upozorňujeme pouze na základní fakta, že i v oblasti péče o archeologické dědictví dochází k omezení jeho ochrany. Stejně tak nemá podstatný smysl uvádět detaily v částech věnujících se tzv. regulovaným činnostem v oblasti památkové péče, neboť celý koncept je konstruován chybně a je modelovou ukázkou nesmyslné byrokratizace a diskriminace vybraných profesních skupin, která je podhoubím korupce a netransparentních procesů.

Památkový zákon – poznámky k jednotlivým paragrafům:

Par. 1 (Předmět úpravy):

- V rozporu se schváleným věcným záměrem chybí deklarace veřejného zájmu na ochraně alespoň⁸ „hmotného kulturního dědictví“, tedy historicky vzniklých kulturních hodnotách tvořících součást prostředí života současné a budoucí společnosti. Významným segmentem hmotného a nehmotného kulturního dědictví je památkový fond, jehož součástí je i kulturní krajina. Par. 1 hovoří o veřejném zájmu pouze ve vztahu k památkovému fondu, což je zcela nedostatečné. V návaznosti na občanský zákoník zcela chybí připojení nehmotné složky kulturního dědictví.

Par. 2 (Vymezení základních pojmů), odst. 1:

- Součástí památkového fondu jsou pouze ty části, které jsou chráněny dle zákonem daných prohlášovacích procesů. Znamená to, že všechny další paragrafy tohoto zákona, které řeší např. dokumentaci objektů, jež nejsou součástí památkového fondu, či pravomoci orgánů památkové péče při přípravě územně plánovací dokumentace ve vztahu k ochraně tzv. kulturní krajiny, jsou v zákoně mimo jeho základní rámec a tedy nadbytečné a právně nevymahatelné.

Par. 2, odst. 2:

- Ve výčtu hodnot kulturní památky chybí „cena stáří“ a celá další plejáda nehmotných hodnot jako je autorství, záměr, autenticita apod.

Par. 2, odst. 3:

- *„Národní kulturní památkou je kulturní památka, která tvoří nejvýznamnější součást národního kulturního dědictví, ...“* Stylisticky nesmyslná definice.

⁸Dle SPPPP je jedině možné považovat za veřejný zájem i ochranu nehmotného kulturního dědictví, to však neobsahuje ani věcný záměr zákona ani stávající návrh jeho paragrafované verze.

Par. 2, odst. 4:

- „Památkovou rezervací je území jako celek s mimořádným soustředěním **vzájemně prostorově provázaných kulturních památek** nebo kombinovaných děl člověka a přírody.“ Z formulace vyplývá, že památkovou rezervací může být buď místo s velkým počtem provázaných památek nebo kombinované dílo člověka a přírody, z nichž ovšem žádné není kulturní památkou. Stejná formulace „kombinovaných děl člověka a přírody“ se objevuje i v následujícím odstavci u charakteristiky MPZ. Jaký tedy bude rozdíl mezi MPR a MPZ? Co je prostorová provázanost? Je možné vázat prohlášení MPR na počet kulturních památek? Jestliže rezervací mohou být i památky archeologického dědictví, jak bude probíhat prohlašování archeologických reliktnů za památky? Formulace ignoruje současné poznání, kdy odborná veřejnost nepovažuje za největší hodnotu plošně památkově chráněných území počet kulturních památek, které se v něm nachází, ale především míru jejich autentického dochování, urbanismus daného území, provázanost sídla a jeho okolí a jiná specifika (např. svébytnou podobu střešní krajiny, rozvrstvení zástavby a její hierarchie atd.). Autorům není zřejmá souvislost s definicí ochrany hodnot v Úmluvě o záchraně architektonického dědictví Evropy,⁹ tedy dělení architektonického dědictví na památky, architektonické soubory a místa.

Par. 2, odst. 6:

- Definice archeologického nálezu jako „*hmotného pozůstatku života a činnosti člověka, který je starší 70 let...*“ je v rozporu s relativně novým vědním oborem – archeologií modernity, který např. zkoumá zánikové vrstvy obcí zničených po 2. světové válce i formulací, kterou uvádí Úmluva o ochraně archeologického dědictví, kterou ČR signovala.¹⁰ Informace o minulosti jsou dochovány ve všech vrstvách. Návrh zákona o památkovém fondu navíc nechrání archeologické dědictví, pouze archeologické nálezy, což je v zásadním rozporu s výše uvedenou Úmluvou.

Par. 2, další komentář:

- Ze zákona byla vypuštěna definice historické kulturní krajiny. SPPPP ve svém předchozím stanovisku kritizovalo „levitaci“ termínu historická kulturní krajina v zákoně, cílem této kritiky však nebylo docílit vypuštění odst. 9 § 2 návrhu zákona, ale naopak lepší legislativní ukotvení historické kulturní krajiny, které by umožnilo její ochranu. Ochrana kulturních charakteristik životního prostředí je jedním z prioritních evropských trendů v péči o uchování identity prostředí v regionálním i nadregionálním měřítku. Totální rezignace na ochranu kulturních charakteristik životního prostředí pouze potvrzuje názor SPPPP o nedostatečné odborné diskusi při přípravě ideových východisek pro stávající návrh zákona i názor SPPPP o pouhém nabobtnání platného zákona 20/87 Sb. o státní památkové péči do podoby předkládaného návrhu zákona, ovšem bez zásadních systémových změn. Vědomá rezignace na ochranu historické kulturní krajiny je navíc v zásadním rozporu s návrhem Státní kulturní politiky, který ochranu krajiny naopak považuje za prioritní.

Par. 3 (Vymezení některých dalších pojmů), písm. d:

- „Pro účely tohoto zákona se rozumí ... *prací na kulturní památce zásah do vzhledu nebo hmotné* (opět chybí nehmotné) *podstaty kulturní památky nebo její části...*“ Jedná se o zcela nelogickou a návodnou formulaci se sporným výkladem. Kdo stanoví, co je **hmotná podstata** kulturní památky? Jak vlastník pozná, že zasáhl do hmotné podstaty? Dochovaná původní barokní dlažba v kostele od J. B. Santiniho nepochybně nepředstavuje hmotnou podstatu

⁹Mezinárodní smlouva č. 73/2000 Sb. m. s.

¹⁰ **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy** byla podepsána v maltské Vallettě 16. ledna 1992. Pro Českou republiku vstoupila Úmluva v platnost dne 23. září 2000.

památky, nicméně je její naprosto zásadní součástí, má velký vliv na to, zda stavbu považujeme za autenticky dochovanou. Při náhradě za přesnou vzhledovou kopii dlažby jistě nedojde ani k zásahu do vzhledu kulturní památky, její hodnota přesto bude zásadně snížena. Opět nutno dodat nehmotnou část viz připomínka k paragrafu 1.

Par. 3, písm. e:

- *„Restaurováním kulturní památky odborné ošetření kulturní památky... s cílem zachovat a respektovat technickou a výtvarnou strukturu originálu.“* Předchozí verze návrhu zákona si kladly za cíl zachovat *„původnost kulturní památky“*, což SPPPP ve svém předchozím stanovisku kritizovalo jako dávno překonaný a mezinárodním úmluvám odporující požadavek. Definice, kterou obsahuje poslední verze návrhu zákona, není o mnoho lepší. Výklad této definice je totiž minimálně dvojitý. Originál coby původní (pak není rozdíl mezi stávající definicí a definicí v předchozích verzích návrhu zákona) materie, jež by tedy měla být zbavena všech mladších vrstev, doplňků, přemaleb atp., což jistě není v mnoha případech žádoucí. Nebo je originálem označována kulturní památka na počátku procesu restaurování? V tom případě by bylo nutné respektovat i ty druhotné vrstvy, které prokazatelně snižují životnost kulturní památky (např. různé neprodyšné novodobé nátěry či jiné nevhodné konsolidanty) či ji výtvarně a esteticky znešvažují, což asi opět není ideálním stavem a záměrem autorů návrhu zákona.

Par. 3, písm. g:

- Za práci v památkovém území (tj. i v památkové rezervaci!) se nepovažuje zásah do hmotné podstaty stavby (jakkoliv je tato formulace sporná – viz poznámka k par. 3, písm. d) ani do vzhledu stavby – rezignace na tyto práce zcela popírá princip plošné památkové ochrany, která se stává de facto zbytečnou.

Par. 3, písm. i:

- Návrh zákona obecně nakládá s pojmem stavebně historický průzkum velmi svévolně, chybně za něj označuje širokou množinu různých výzkumných metod. Zcela nerozumíme tomu, co si předkladatelé návrhu zákona představují pod souslovím *„souhrn specializovaných výzkumných, průzkumných a jiných odborných činností“*.

Par. 5, odst. 3, písm. c:

- Ze zákona není zřejmé, co znamená asanace území, termín není nikde specifikován. Pokud se v tomto případě vychází ze stavebního řádu, mělo by být na něj v zákoně odkázáno.

Par. 6:

- Památková inspekce disponuje velmi malými pravomocemi – nemůže zastavit stavbu, demolici kulturní památky, nařídít provedení prací atd. Návrh zákona její postavení nijak neposiluje a vzhledem k její minimálnímu personálnímu obsazení (do 10 osob – oproti např. Inspekci životního prostředí, která má zhruba 570 zaměstnanců) není a nebude schopna provádět účinné kontroly. Ve srovnání s dnešním stavem má navíc i povinnost kontrolovat povinnosti uložené dle tohoto zákona zpracovatelům SHP (viz odst. 3, písm. c) – důvod takového postupu není zřejmý, protože pro kontrolu zpracovatelů SHP má být dle zákona zřízena Rada pro stavebně-historické průzkumy (viz par. 5, odst. 2, písm. h).

Par. 7, odst. 2, písm. d:

- Z poslední verze návrhu zákona po zásahu legislativní rady vlády vypadl jeden z nejkontroverznějších návrhů, tj. ustanovení, že *„Krajský úřad zpracovává koncepci památkové péče v kraji.“* SPPPP toto ustanovení v předchozím stanovisku velmi kritizovalo (viz

poznámka pod čarou¹¹), a ač zpracovatelé návrhu zákona tuto výtku (jako ostatně většinu dalších) bez další diskuse odmítali akceptovat, Legislativní rada vlády dala našemu odbornému názoru za pravdu a odstavec zcela zrušila.

Par. 12 (Památkový ústav), odst. 1:

- *„Památkový ústav je státní příspěvkovou organizací zřízenou ministerstvem pro výkon a koordinaci odborných činností v oblasti památkové péče.“* Zcela chybí definice toho, co je výkon odborných činností a rozdíl výkonu odborných činností od výkonu veřejné správy na úseku památkové péče (viz par. 4, odst. 1). Znamená to, že veřejná správa orgánů památkové péče není výkonem odborných činností?

Par. 12, odst. 2, písm. e:

- *„(Památkový ústav) průběžně dokumentuje práce na kulturních památkách a práce na nemovitostech v památkových územích nebo práce v ochranných památkových pásmech.“* Zákon nevytváří žádné legislativní nástroje k tomu, aby Památkový ústav mohl takovou činnost vykonávat. Jak může kontrolovat, když jeho pracovníci nemohou vstupovat do objektů, nemají ze zákona nárok obdržet stanovisko nebo rozhodnutí příslušného státního orgánu, tzn. nemusí být ani seznámeni s tím, že v daném území budou nějaké práce vůbec prováděny? A na základě čeho by měl mít vlastník povinnost takovou dokumentaci strpět?

Par. 12, odst. 2, písm. g:

- *„(Památkový ústav) Poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek a nemovitých věcí, které nejsou kulturní památkou, ale nacházejí se v památkových územích nebo v ochranných památkových pásmech.“* Formulaci, že NPÚ poskytuje vlastníkům bezplatnou odbornou pomoc, lze zařadit k dalším nejednoznačným a zmatečným, které mohou vést k řadě konfliktů a nedorozumění. Pokud nedojde k bližšímu upřesnění, budou moci vlastníci automaticky předpokládat, že pro ně NPÚ zdarma vyhotoví např. stavebně historický průzkum, zaměření objektu, restaurátorský průzkum atd. Ve stávajícím personálním obsazení a při omezených finančních prostředcích ovšem nic takového není reálné. Bez bližší specifikace je toto ustanovení v nesouladu se zamýšleným zřízením tzv. regulovaných a vybraných činností – bude-li NPÚ poskytovat byť jen některé práce, které jsou součástí tzv. regulovaných a vybraných činností (např. zaměření budov, pořizování archivních rešerší atp.), dojde k zásadnímu narušení pravidel volné soutěže a deformaci podnikatelského prostředí v této oblasti.

Par. 12, odst. 2, písm. k:

- *„(Památkový ústav) spolupracuje s orgány památkové péče při kontrole dodržování povinností stanovených tímto zákonem nebo uložených podle tohoto zákona osobám ve vztahu ke kulturním památkám, památkovým územím nebo ochranným památkovým pásmům,“* Další balastní paragraf, který nebude možné v praxi využívat. Zákon naprosto eliminuje jakoukoliv účast památkového ústavu na výkonu památkové péče, z jakého titulu by pak měl ústav

¹¹Koncepce památkové péče musí být jednotná, a to bez výjimek, na území celé České republiky. Jakkoliv odlišný přístup k ochraně národního kulturního dědictví v rámci jednotlivých krajů je zcela nepřijatelný. Rozdílné koncepce památkové péče v jednotlivých krajích odporují principu předvídatelnosti dle správného řádu, byly by diskriminační pro vybrané skupiny obyvatelstva a zásadně ohrožují uchování národního kulturního dědictví. Celá formulace dokládá náš předpoklad, že cílem zákona je zásadně a bezprecedentně redukovat výkon jednotné státní památkové péče a přenést zodpovědnost za ochranu kulturního dědictví, kterou by i z titulu uzavřených mezinárodních smluv měl garantovat stát, resp. Ministerstvo kultury, na krajské úřady, které se ze svého jednání nemusí nikomu zodpovídat a jejichž konání nemůže MK žádným skutečně účinným způsobem ovlivňovat.

cokoliv kontrolovat? Bude kontrolovat na vyzvání nebo z vlastní iniciativy? K tomuto lze vztáhnout stejné námitky, jako k par. 12, odst. 2, písm. e.

Par. 12, odst. 2, písm. m:

- „(Památkový ústav) zabezpečuje komplexní péči o nedělitelný soubor státních památkových objektů zpřístupněných veřejnosti“. Co je nedělitelný soubor státních památkových objektů zpřístupněných veřejnosti? Státní památkové objekty jsou i takové, které nespravuje NPÚ, např. Pražský hrad, většina ministerstev atp. Jsou taky zahrnuté do souboru „nedělitelných“? Pokud jsou nedělitelné, jak bude postupováno v případě, že budou uznány některé restituční nároky (viz Zelená Hora, Kroměříž)? A naopak – znamená to, že nelze soubor rozšířit (viz aktuální převod zámku ve Vimperku do správy NPÚ)? Je nutnou podmínkou pro zařazení do souboru přístupnost veřejnosti? Co objekty, které NPÚ vlastní, a které nejsou přístupné?

Par. 14 (Regulované a vybrané činnosti na úseku památkové péče), odst. 1 - 4:

- Paragraf nepřipustným způsobem zužuje rozsah regulovaných činností na tři. Současná památková péče je ovšem multidisciplinární a problematika ochrany kulturního dědictví je natolik složitá, že by regulaci buď měly podléhat i další činnosti, namátkou lze uvést statiku či dendrologii, či naopak žádná. Zejména statické posudky mají mnohdy zcela zásadní vliv na další existenci památkového objektu. Při nedostatečné odborné kvalifikaci zpracovatelů těchto průzkumů hrozí větší rizika poškození a nevratných ztrát na památkovém fondu, než při vykonávání stavebně historických či archeologických průzkumů. Jsme přesvědčeni, že seznam regulovaných činností buď musí být výrazně rozšířen na skutečně všechny subjekty, které se obnovou památkově chráněných statků zabývají, nebo (lépe) zcela zrušen a nahrazen jinými mechanismy, které sníží riziko nekvalitně prováděných průzkumných a restaurátorských prací.

Par. 15 (Účast spolků na ochraně architektonického dědictví):

- SPPPP jako jedinou významnou a pozitivní systémovou změnu celého návrhu zákona o ochraně památkového fondu hodnotilo fakt, že návrh přiznával občanské veřejnosti při splnění návrhem zákona daných podmínek účastenství ve správních řízeních v pozici účastníka řízení. V rámci vypořádávání připomínek z vnějšího připomínkového řízení, kdy se proti tomuto paragrafu téměř jednotně vymezili krajské úřady a některá další oficiální připomínková místa, bylo od této jediné pozitivní změny upuštěno a veřejnosti se přiznává nic neřešící právo nahlížet do spisu či podat vyjádření, orgán památkové péče však není nijak touto činností občanské společnosti vázán. Opatření tak kromě dalšího administrativního zatížení orgánů památkové péče fakticky k ochraně kulturního dědictví přispět nemůže.

Par. 16 a 17 (Výzkum a dokumentace v oboru památkové péče):

- Tyto paragrafy řeší dokumentaci objektů, které nejsou součástí památkového fondu, tedy objektů, které stojí mimo kompetenci tohoto zákona: provedení takové dokumentace dle tohoto zákona je tak dle našeho názoru právně nevymahatelné. I kdyby tomu tak nebylo, je celá dikce obou paragrafů velmi sporná. Za zásadní chybu návrhu považujeme skutečnost, že veřejnoprávní smlouva je právním jednáním v oblasti veřejného práva. Vzhledem k tomu, že památkový ústav není orgánem státní památkové péče, není dle našeho názoru ani oprávněn podobnou smlouvu uzavřít, protože se na ní vážou ustanovení správního řádu a památkový ústav není správním orgánem! Proč musí památkový ústav poskytnout vlastníku náhradu za omezení v užívání věci a jiné instituce nemusí? Celé znění je zmatečné – pokud v § 17 platí odst. 1, tzn. že NPÚ je povinen chránit práva a oprávněné zájmy vlastníků – nemůže dojít k situaci dle odst. 2 a 3, tj. k omezení v užívání věci. Náhradu za údajnou újmu má hradit zpětně po dokončení průzkumu památkový ústav, nedojde-li k dohodě mezi ním a vlastníkem, tak na základě rozhodnutí krajského úřadu. To by mělo dopředu neodhadnutelné důsledky pro rozpočet organizace, resp. státu. Je alespoň v této situaci památkový ústav v pozici

účastníka řízení a má právo se proti výši náhrady odvolat? Je zde výrazný korupční potenciál („desátek“ za přiznání vysoké náhrady).

- Kapitola se nově (od verze z 9. 1. 2015) jmenuje „*Výzkum a dokumentace v oboru památkové péče*“. Zákon ovšem opět nedefinuje, co je „obor památkové péče“, důvod přejmenování podle nás vhodnějšího staršího termínu „oblast památkové péče“ není zřejmý.

Par. 19 (Řízení o prohlášení za kulturní památku), odst. 1:

- Z návrhu není zřejmé, zda bude MK ČR v rámci řízení vázáno ustanoveními správního řádu, či nikoliv, v paragrafu chybí jakýkoliv odkaz na tuto normu. V současné době na MK ČR leží řada návrhů na prohlášení za KP 10 i více let bez toho, že by v této věci bylo alespoň zahájeno správní řízení. Povede to k další nepředvídatelnosti v rozhodování a nejistotě vlastníků o tom, zda jejich objekt nebude náhodou v dlouhodobém horizontu prohlášen kulturní památkou. Omezuje je to v možnosti nakládat se svým majetkem (např. to snižuje cenu objektu na trhu nemovitostí). Prohlašování objektů za kulturní památku musí být pod „kuratelu“ správního řízení, ministerstvo musí být ve lhůtě dané správním řádem povinno zahájit řízení o prohlášení, pokud mu je doručen návrh.

Par. 20 (Povinnosti vlastníka předmětu řízení o prohlášení za kulturní památku), odst. 1:

- „*Vlastník nesmí po dobu řízení o prohlášení za kulturní památku předmět řízení zničit...*“ Z dikce paragrafu vyplývá, že ji ovšem může poškodit. A to takovým způsobem, že zcela pozbude hodnot, pro které by měla být za památku prohlášena. Je to jeden z celé řady paragrafů, které nás vedou k přesvědčení, že cílem zákona není cokoli chránit, ale naopak rozsah a možnost ochrany výrazně redukovat, de facto jde o návod, jak se vyhnout prohlášení objektu za kulturní památku.

Par. 20, odst. 5:

- „*Vlastník je dále povinen písemně oznámit ministerstvu 15 dnů před započítáním prací záměr provést změnu dokončené stavby, udržovací práce na stavbě, o jejímž prohlášení za kulturní památku se vede řízení, nebo záměr provést stavbu na pozemku nebo terénní úpravy pozemku, o jehož prohlášení za kulturní památku se vede řízení.*“ Lhůta je naprosto nedostatečná a vzhledem k tomu, že zákon nezavádí žádné nástroje, jak takovému jednání vlastníka, které může danou stavbu prakticky zničit, zabránit, postrádá tento paragraf jakoukoliv logiku.

Par. 21 (Péče o kulturní památku), odst. 1, 2 a 4:

- SPPPP je přesvědčeno, že struktura paragrafu má začít obecnější věcí a poté přecházet k jednotlivostem a podružnostem. Předpokládali bychom, že primární povinností vlastníka je pečovat o kulturní památku, a že by tak odstavec č. 4 měl být přesunut na pozici odst. 1. Dle formulace odst. 4 navíc vyplývá, že dotaci na zvýšené náklady nelze nikdy poskytnout, protože vlastník „*je povinen na svůj náklad pečovat*“.
- „*Česká republika při poskytování dotace ... přihlíží zejména k významu kulturní památky...*“ Podle jakého kritéria bude posuzováno, která památka je významnější oproti jiné? Vzniká tak nová kategorizace památek – památky významné a památky nevýznamné, kritériem pro jejich rozřazení ovšem bude zřejmě svévole úředníků. Proč tedy byla památka nevýznamná prohlášena kulturní památkou?

Par. 21, odst. 3:

- „*Vlastník kulturní památky má právo ve vztahu ke své kulturní památce na bezplatné informační, poradenské a další odborné služby památkového ústavu, které zahrnují*

poskytování výsledků z provedených stavebně historických a umělecko historických průzkumů, výsledků z provedené měřické, fotografické nebo jiné obrazové dokumentace, návrhů pro jím zamýšlené zpřístupnění kulturní památky veřejnosti“ Paragraf opět bez rozmyslu zavádí tuto povinnost bez toho, že by bylo dále zkoumáno, jak bude tato problematika právně ošetřena. Bude mít vlastník nárok na veškeré výstupy, i ty, které eviduje NPÚ od jiných zpracovatelů (výstupy z NAKI, komerční SHP atd.)? Není toto v rozporu s autorským zákonem? Paragraf zmiňuje kategorii umělecko historického průzkumu, která není v zákoně nijak definována. Proč tato kategorie průzkumu není zařazena mezi regulované činnosti?

Par. 23 (Zrušení prohlášení za kulturní památku), odst. 1:

- Dle ustanovení nelze zrušit prohlášení za národní kulturní památku. V tomto případě se nelze vyhnout uvažování o extrémních situacích, kdy např. po totálním vyhoření či zničení (např. po pádu letadla) bude i zcela nová materie chráněna jako národní kulturní památka. Zároveň nesouhlasíme s možností rušit prohlášení za kulturní památku v situaci, kdy *„převáží jiný mimořádně závažný zájem nad zájmem na ochraně kulturní památky.“* Pokud zákon, jehož hlavním úkolem je chránit památkový fond, v těchto dimenzích vůbec uvažuje, je nezbytné přesně definovat, co je jiný mimořádně závažný zájem (např. otázka národní bezpečnosti apod.), který ani nemusí být zájmem veřejným. Z této kategorie musí být zcela vyloučen ekonomický prospěch státu nebo jiného subjektu, neboť žádný *„mimořádně závažný zájem“* dle našeho názoru nemůže být nadřazen zájmu veřejnému.

Par. 24 (Řízení o zrušení prohlášení za kulturní památku), odst. 3:

- *„Ministerstvo může v rozhodnutí o zrušení prohlášení za kulturní památku současně uložit vlastníkově kulturní památky zpracování nezbytné měřické, fotografické nebo jiné obrazové dokumentace, provedení potřebných stavebně historických průzkumů nebo jiných průzkumů kulturní památky pro účely doložení stavu kulturní památky a stanovit mu lhůtu pro splnění uložených povinností.“* Požadavek, který bude součástí rozhodnutí o zrušení ochrany, je naprosto nevymahatelný. Znění paragrafu vnáší další zmatky do oblasti, která je upravena jinými paragrafy, a v níž se kategorie „jiných průzkumů“ neobjevuje, tento typ průzkumů pak není zahrnut ani do kategorie regulovaných činností.

Par. 29, odst. 1 a par. 34, odst. 1:

- *„Památkový ústav předloží ministerstvu do 10 let od prohlášení památkového území a poté pravidelně jednou za 10 let zprávu o změně stavu poznání hodnot, pro jejichž ochranu bylo památkové území prohlášeno.“*
- *„Památkový ústav předloží krajskému úřadu do 10 let od vydání plánu ochrany a poté pravidelně jednou za 10 let zprávu o změně stavu poznání hodnot, pro jejichž ochranu byl plán ochrany vydán.“* Není možné obě povinnosti NPÚ zkoordinovat tak, aby je NPÚ zpracovával jen jednou za deset let pro jeden subjekt, který zprávu předá subjektu druhému, a ne třeba po sedmi a pak po třech letech pro další subjekt? Toto vede k neefektivnímu plýtvání prostředky ze státního rozpočtu a zbytečné pracovní činnosti odborných pracovníků NPÚ, kterou by mohli věnovat např. poznávání dosud nechráněného památkového fondu (což ovšem návrh zákona de facto neumožňuje – viz odstavec k par. 16 a 17). V rozporu s vyzněním ostatních částí zákona je i konstatování, že plán ochrany je vydán z důvodu zabezpečení hodnot – pro zabezpečení hodnot by primárně měly být formulovány podmínky ochrany, plán ochrany naopak má naopak umožnit objektům, které chráněné hodnoty skutečně či zdánlivě nemají, vymanit se (alespoň částečně) ze systému památkové péče – měl by být upřesněn rozdíl mezi podmínkami ochrany a plány ochrany a důvodem jejich vyhlášení. Nesouhlasíme s předpokladem vyplývajícím z daných paragrafů – to je, že na základě monitoringu NPÚ v chráněných územích může dojít ke změně hranic či úpravě podmínek

ochrany. Jestliže je návrh zákona zpracován kvalitně, tj. s cílem účinně chránit památkový fond, nemůže k takové situaci dojít. Díkce paragrafů však nepokrytě předpokládá, že takové situace nastanou. Není stanovena povinnost orgánu nahlášené změny zpracovat a případně zahájit jakékoli opravné řízení. Z minulé praxe: právě před deseti lety (r. 2004) byla odevzdána na MK obsáhlá zpráva o revizi MPR a MPZ (technická a odborná revize hranic a dochovaných a deklarovaných hodnot území) s návrhem zcela jasných opatření. Nic se nestalo, neboť orgán není povinen konat.

Par. 32 (Plán ochrany památkového území), odst. 1:

- „Krajský úřad může s ohledem na potřeby současného života při respektování hodnot, pro které je památkové území chráněno, vydat opatření obecné povahy o ochraně památkového území nebo jeho části (dále jen „plán ochrany“).“ Tento paragraf považujeme za další doklad skutečnosti, že předložený návrh zákona nechce vést k ochraně památkového fondu. Všeobecně formulovaný důvod pro vydávání plánů ochrany „s ohledem na potřeby současného života“ je fatálně vágní a podbízivou formulací, díky které bude možné omezit faktickou ochranu památkového fondu zásadním způsobem (i na území památkových rezervací!). Kdo stanoví, co jsou „potřeby současného života“? A kdy současný život začne být minulým, třeba i památkově chráněným? Absolutně zmatečné, regulace území má v Evropě i u nás jednoznačný nástroj: regulační plán. Chybí zde i v celém zákoně jakákoli návaznost na stavební zákon a jeho nástroje.

Par. 40, odst. 1 a odst 2:

- „Památkový ústav předloží krajskému úřadu do 5 let od vymezení území s vyloučeným výskytem archeologických nálezů a poté pravidelně jednou za 5 let zprávu o změně stavu poznání archeologického dědictví na území obce... Krajský úřad může změnit hranice území s vyloučeným výskytem archeologických nálezů, vymezit nové území s vyloučeným výskytem archeologických nálezů nebo zrušit vymezení území s vyloučeným výskytem archeologických nálezů, pokud došlo k podstatné změně stavu poznání archeologického dědictví na území obce.“ Takových obcí mohou být na území kraje desítky, kdo zajistí, že NPÚ bude mít kapacitu na psaní těchto zpráv – nebo se už v této fázi počítá s tím, že to nebude prakticky uplatňováno? Druhá, důležitější, námitka je ta, že návrh předpokládá, že na území s vyloučeným výskytem archeologických nálezů může v průběhu pěti let dojít k takové změně, že území bude ze seznamu vyřazeno. Není sice vůbec jasné, na základě jakého procesu může NPÚ tuto změnu zaznamenat, je však jasné, že pouhé připuštění této možnosti znamená, že na územích s vyloučeným výskytem archeologických nálezů archeologické nálezy být mohou a bez památkové ochrany také mohou (a budou) nevratně zanikat bez jakékoliv dokumentace – jde o legalizaci nekontrolovatelné likvidace podstatného segmentu národního kulturního bohatství.

Par. 43, odst. 2:

- „Veřejný podklad seznamu památkového fondu dále tvoří fotodokumentace kulturní památky, národní kulturní památky nebo památkového území pořízená z veřejného prostranství...“. Bude-li se tedy kulturní památka nacházet uprostřed zámeckého parku, který nebude veřejným prostranstvím (co je veřejné prostranství?), nemá veřejnost právo znát podobu kulturní památky? Jak to koresponduje s předmětem úpravy návrhu zákona definovaným v odst. 1. par. 1 návrhu zákona, kde se mj. hovoří o zpřístupňování, zprostředkování a poznávání památkového fondu? Kam se poděl veřejný zájem, rovněž deklarovaný v odst. 1. par. 1 návrhu zákona?

Par. 47 (Posouzení práce na kulturní památce, v památkovém území a v ochranném památkovém pásmu), odst. 3:

- „*Posouzení podle odstavce 1 písm. c) nevyžaduje práce v památkové zóně, pokud nevyžaduje ohlášení nebo stavební povolení podle jiného právního předpisu a nejde-li o zásah do vnějšího vzhledu stavby nebo pozemku. Posouzení podle odstavce 1 písm. c) se dále nevyžaduje, pokud je vyloučeno plánem ochrany památkového území.*“ Díky tomuto paragrafu by došlo k podstatnému omezení výkonu památkové péče, a to i na území památkových rezervací! Administrativní opatření nikdy nemůže zaručit, že vyloučení některého druhu prací z posouzení orgánů památkové péče nebude mít negativní dopad na hodnoty, pro které je území plošně památkově chráněno. Toto opatření popírá smysl plošné památkové ochrany, která má v České republice velkou tradici, opodstatnění a mezinárodní věhlas (mj. z památek zapsaných na Seznamu světového a kulturního dědictví UNESCO na území České republiky tvoří největší počet právě památkové rezervace).
- Zároveň v případě nemovitostí nacházejících se na území městských památkových zón významně rozšiřuje rozsah prací, které bude moci vlastník provést sám, bez jakéhokoliv posouzení. Dnes je tento postup nemožný, zákon jej ovšem zavede u objektů, které nejsou prohlášeny kulturní památkou. V takovém případě bude možné bez jakékoliv regulace orgánů památkové péče provádět práce, které nepodléhají stavebnímu povolení či ohlášení a nedotýkající se exteriéru stavby. Ve smyslu platného stavebního řádu se jedná např. o odstraňování omítek, štukové výzdoby, maleb, parket, dveřních výplní, zábradlí, historických keramických i dřevěných obkladů atd. Stavebník bude moci bez posouzení příslušnými orgány „vypreparovat“ nemovitost na pouhou stavební schránku, bez jakéhokoliv detailu. Takový postup přitom bude možný na územích, která dnes považujeme cenná a to i v mezinárodním kontextu – jejich hodnotu deklaruje stát zápisem na tzv. Indikativní seznam UNESCO (MPZ Jáchymov, MPZ Krupka, MPZ Františkovy Lázně, MPZ Karlovy Vary, MPZ Mariánské Lázně, MPZ Žatec). Konstrukt, že hodnotné je pouze to, co je viditelné z exteriéru, uplatňovaný návrhem zákona, je přitom překonaný již minimálně 150 let a je odmítán na celosvětové úrovni (viz Katechismus památkové péče Maxe Dvořáka z r. 1916 nebo Dokument o autenticitě z Nara z r. 1994).
- Termín posudek či posouzení je v českém právním řádu spojen zásadně s odborností (posudkoví lékaři, posudek soudního znalce), úředník posudek z principu sám nezpracovává, ale rozhoduje na základě posudku zpracovaného odborníkem.

Par. 48 (Žádost o posouzení práce na kulturní památce), odst. 2:

- „*K žádosti se přiloží: b) „stavebně historický průzkum (SHP) dotčené části stavby“.* Předkladatelé návrh zákona opakovaně dokládají, že obsah pojmu stavebně historický průzkum tuší jen velmi rámcově – posuzování „dotčené“ části stavby formou SHP de facto nelze, dokumentační hodnota takového průzkumu bude minimální. Navíc není možné zpracovat archivní rešerši pouze pro část stavby (např. odstraňovanou zeď). Z návrhu zákona ve verzi předkládané vládě a vládou schválené navíc vypadla povinnost přiložit SHP k žádosti o posouzení práce na objektu v památkově chráněném území (tj. i v městských památkových rezervacích a vesnických památkových rezervacích), který není prohlášenou KP a dokonce povinnost nechat zpracovat SHP u neprohlášených objektů v památkově chráněných územích v případě záměru nechat je demolovat. Pro prohloubení obecného poznání o národním architektonickém dědictví je eliminace množství zpracovávaných stavebně historických průzkumů zcela fatální. Podstatná část kulturních památek již zpracovaný SHP má, výrazný památkový potenciál je však skryt právě v objektech, jež dosud nebyly podrobeny důkladnému zkoumání. Nebudou-li tyto stavby efektivně prozkoumány, nelze jejich mnohdy skryté hodnoty poznat a proto ani chránit. Vyloučení povinnosti zpracovat SHP u objektů,

kteří nejsou prohlášenými KP, je v zásadním rozporu s opakovaně deklarovanými tvrzeními o zefektivnění ochrany národního kulturního dědictví.

Par. 51 (Vyjádření památkového ústavu):

- Vyjádření památkového ústavu je dle tohoto paragrafu povinným podkladem pro posouzení orgánu památkové péče pouze u restaurování, prací na národní kulturní památce a prací na památce s mezinárodním statutem nebo v případě, že o vyjádření orgán památkové péče výslovně požádá. Památkový ústav se tak z pozice povinně se vyjadřujícího dostává do role povinně informovaného (odst. 1). Zásadním způsobem se tak mění dosavadní stav, jehož výsledkem bude marginalizace role odborné organizace v oblasti péče o památkový fond. Není ošetřeno, jakým podkladem vyjádření památkového ústavu pro orgán památkové péče je, jestli jej musí vzít v potaz, vypořádat se jeho připomínkami atd. Zákon zcela pomíjí povinné náležitosti odborného vyjádření. V zákoně není nijak ošetřena možnost provedení místního šetření a zpřístupnění podkladů pro pracovníka památkového ústavu, a to zejména v případě, že památkový ústav nebyl explicitně vyzván k podání vyjádření, ale byl pouze informován o zahájení správního řízení. Chybí detailní mechanismus postupu vč. stanovení povinnosti vlastníka toto místní šetření strpět. Dodržení lhůty pro případné vyjádření památkového ústavu stanovené na 20 kalendářních dnů je v navržené dikci de facto nemožné ve většině případů. Fakultativnost odborných vyjádření může rovněž vést při hledání úspor rozpočtu k zásadnímu zehřícení personálního obsazení těch stávajících oddělení současného Národního památkového ústavu, jejichž pracovníci dnes zpracovávají odborná vyjádření dle par. 14 zák. č. 20/87 Sb., a tedy faktickému vyloučení odbornosti z procesu posuzování nakládání s památkovým fondem. Právo orgánu státní památkové péče památkový ústav buď pouze informovat, nebo ho požádat o podání vyjádření má nemalý korupční potenciál.

Par. 52 („Orgán památkové péče při posuzování podle § 47 ověří, zda je zamýšlená práce nebo zamýšlené restaurování v souladu

- a) se současným stavem poznání hodnot kulturní památky nebo památkového území,
- b) s plánem ochrany, nebo s vymezením ochranného památkového pásma.“)

- Oproti stávajícímu stavu chybí rozdělení jednotlivých fází PD a možnost vyjádřit se k záměru. Není jisté, zda je orgán PP oprávněn či povinen se vyjadřovat ke všem úrovním PD. Chybí požadavek vstupních metodických pokynů před zahájením projekčních prací, povinnost průběžně konzultovat PD v rozpracovanosti atd. Jde o paragraf, který je zásadní pro skutečný výkon památkové péče, na rozdíl od paragrafu 14 stávající právní normy však nestanovuje povinnost orgánu památkové péče rozhodnout nejen v souladu se současným poznáním hodnot kulturní památky, ale především rozhodnout tak, aby tyto hodnoty byly zachovány. Orgán památkové péče nově pouze posuzuje a ověřuje. Odborná činnost, které se dosud v rámci jednotlivých NPÚ věnovala rada odborníků (restaurování, péče o historické zahrady a parky, technické památky, středověké stavby, ale i památky moderní architektury), je tímto paragrafem svěřena do rukou jediného úředníka bez toho, že by úředník měl povinnost si k těmto složitým otázkám vyžádat vyjádření odborné organizace, neřkuli se jím řídit. Na tohoto úředníka navíc nejsou (na rozdíl např. od vykonavatele regulované činnosti) kladeny žádné odborné nároky či požadavky (např. absolvování příslušné vysoké školy, další pravidelné odborné vzdělávání atd.).

Par. 53 (Závěrečná restaurátorská zpráva a její odevzdání):

- Tento paragraf nad jiné explicitně dokumentuje posun v roli odborné organizace památkové péče, tj. památkového ústavu. V rozporu s názvem paragrafu první čtyři odstavce řeší problematiku faktického převzetí restaurovaného díla, zbylé čtyři odstavce pak odevzdání

restaurátorské zprávy. Zatímco restaurované dílo přebírá orgán státní památkové péče, tj. většinou úředník obce s rozšířenou působností nebo úředník krajského úřadu, restaurátorskou zprávu přebírá památkový ústav. Paragraf nijak nezmocňuje památkový ústav k výhradám vůči restaurované materii, své výhrady může směřovat pouze k písemnému elaborátu, tj. závěrečné restaurátorské zprávě, která má cíl „pouze“ dokumentovat již realizované práce, její případné odmítnutí či vrácení k přepracování již na kvalitě restaurovaného díla nemůže nic změnit. Zatímco památkový ústav zaměstnává řadu specialistů, kteří se problematice restaurování věnují celý svůj profesní život, mezi úředníky obcí s rozšířenou působností je podobně erudovaných osobností hrstka.

Par. 57 (Kulturní památka ve vztahu k zahraničí) a následující:

- Dle názoru SPPPP nemůže existovat právní záruka, která by zaručila návrat vyvezené kulturní památky po pěti letech do České republiky. Jedinou relevantní cestou je vývoz kulturní památky povolit nebo zakázat, jiná cesta (s výjimkou vývozu KP v majetku státu pro výstavní účely) nemá smysl, zbytečně zákon zmnožuje o 3 paragrafy. Jaký je rozdíl mezi „přemístěním“ (par. 57) a vývozem mimo území ČR? Nemůže to náhodou být také přemístění? A proč by MK mělo zkoumat důvod, pro který chce kulturní památku vyvézt (viz kategorie zkoumání, vědecké poznání, restaurování a osobní potřeba vlastníka)? Co když se najde jiný důvod, který v zákoně není explicitně uveden? V takovém případě je automatické, že předmět vyvézt nelze?

Par 61 (Přednostní právo České republiky na koupi kulturní památky), odst. 4:

- Jaká je definice „zvýšené péče o kulturní památku“? Znamená to, že autoři zákona připouští rozdílný přístup v péči o kulturní památky?

Par. 68 (Vyvlastnění kulturní památky), odst. 3:

- „*Ministerstvo rozhodne, která organizační složka státu nebo státní organizace za stát uplatní veřejný zájem...*“ Jaký smysl bude mít, pokud MK ČR rozhodne, že vyvlastněný objekt případně např. ministerstvu zdravotnictví? Kdo zaručí následnou kvalitní péči dle zákona? A který resort bude vyvlastnění financovat?

Par. 69 (Ohrožení kulturní památky a nutné zabezpečovací práce), odst. 1:

- Lhůta 5 dní pro nahlášení ohrožení kulturní památky je nesmyslná. Za pět dní už může být památka zlikvidovaná či nenávratně samovolně destruovaná. Proč ne bezodkladně – je to kategorie, kterou zná i stavební zákon. A proč má tuto povinnost pouze vlastník, když povinnost zachovávat památku mají všichni občané? Vlastník se o ohrožení památky může dozvědět velmi pozdě, o jejím ohrožení se nejdříve dozví ti, kdo se v její blízkosti pohybují, což nemusí být vlastník. Podobně i par. 71, odst. 1.

Par. 73 (Stavebně historický průzkum), odst. 1:

- „*Zpracovatel průzkumu je povinen stavebně historický průzkum zpracovaný podle tohoto zákona odevzdat do 30 dnů od jeho dokončení památkovému ústavu.*“ Povinnost zpracovatele průzkumu odevzdat jej ve lhůtě stanovené návrhem zákona památkovému ústavu je diskriminační. Pokud předkladatelé návrhu zákona považují za nutné archivovat zpracovaná SHP památkovým ústavem, má tato povinnost být uložena objednateli.

Par. 82 (Záchranný archeologický výzkum), odst. 3:

- Paragraf připouští neprovedení záchranného archeologického výzkumu z procesních důvodů (nedoručení písemného návrhu veřejnoprávní smlouvy ve lhůtě stanovené návrhem zákona), což může v důsledku vést k nevratným ztrátám informací o archeologickém dědictví (jakkoliv

ho návrh zákona o památkovém fondu nedefinuje) a omezit poznávání českých dějin. Je třeba vytvořit takové mechanismy, aby podobná situace nemohla nikdy nastat. Česká republika je signatář Úmluvy o ochraně archeologického dědictví a je proto povinna zabránit jeho nekontrolovanému ničení.

Par. 101 (Potřebné předpoklady pro provádění stavebně historického průzkumu), odst. 1:

- Stavebněhistorický průzkum je multioborová vědní disciplína, která je téměř vždy vypracována dvěma či více autory, specialisty na dílčí části SHP. Právě úzká specializace zpracovatelů SHP na dílčí úsek celého SHP je jedním ze základních předpokladů jeho výsledné kvality. Představa odevzdání tří SHP, které budou zpracovány pouze žadatelem o zapsání na seznam osob oprávněných provozovat regulovanou činnost, je iluzorní (průzkumy by nutně byly horší, než průzkumy zpracované specialisty) a svědčí o velké neznalosti autorů návrhu zákona ve věci SHP.

Par. 106 (Prokázání znalostí právních předpisů):

- Znalost právních předpisů potřebných k ochraně památkového fondu nijak nesouvisí se schopností kvalitně zpracovat stavebně historický průzkum ani tuto schopnost nemůže žádným způsobem pozitivně ovlivnit. Vůbec nerozumíme tomu, proč se navíc má tato zkouška skládat ze dvou částí – písemné a ústní – jak je uvedeno v návrhu prováděcí vyhlášky k návrhu zákona? Nestačí tuto znalost, považují-li ji zpracovatelé návrhu zákona za nutnou, prokázat jednou?

Par. 126 (Přestupky v souvislosti s výkonem regulované činnosti), odst. 5 b-c):

- Zcela nesmyslné jsou pokuty za zničení (až do výše 8 mil. Kč) či poškození (až do výše 2 mil. Kč) stavby při zpracovávání SHP. Jednak ke zničení či poškození stavby v rámci stavebně historického průzkumu může dojít jen hypoteticky, jednak jde o diskriminační přenesení povinnosti vlastníka na jiný subjekt. Diskriminační proto, že jiné subjekty (např. zpracovatel umělecko historického průzkumu, stavebně technického průzkumu atp.) touto sankcí ohroženy nejsou, neboť jejich činnost není tímto návrhem zákona stanovena k regulaci. Absurdní je rovněž pokutování za poškození archeologického dědictví. Archeologický výzkum je z povahy věci v naprosté většině případů destruktivní a k nevratnému poškození archeologického dědictví tak musí dojít. Pokud za toto mají být archeologové pokutováni, povede to k zastavení archeologických výzkumů.

Par. 139 (Dotčení zájmů památkové péče), odst. 1:

- Zákon vůbec nedefinuje archeologické dědictví jakou součást památkového fondu, definice architektonického dědictví je nevhodně zúžena pouze na návrhem zákona vybraný segment celku (což je v rozporu s mezinárodními úmluvami, jichž je Česká republika signatářem), stanoviska k zachování tohoto dědictví proto dle našeho názoru nelze stanovit odkazem na tento návrh zákona.

Par. 142 (Přechodná ustanovení), odst. 2 - 4:

- Další balastní a naprosto nesmyslný paragraf, který zavádí povinnost památkového ústavu dokumentovat, byť není zřejmé co. SPPPP naprosto netuší, co se skrývá pod termínem „změna stavu poznání hodnot“. Při hodnocení plošně památkově chráněných území můžeme zjišťovat, zda tato území stále vykazují hodnoty, pro která byla prohlášena, či zda byly tyto hodnoty zničeny. Pokud ovšem dané území prohlášeno bylo, znamená to, že jeho hodnoty již byly rozpoznány. Jestliže jsou tyto hodnoty známé, jak se mohou ztratit či jak se může změnit stav jejich poznání? Je možné zapomenout na důvod, proč chráníme např. historické centrum Českého Krumlova? Co tedy přesně bude památkový ústav zjišťovat? V situaci, kdy je jeho role

při praktickém výkonu památkové péče zcela marginální, nemůže tento v rámci chráněných území vykonávat žádné odborně relevantní činnosti, ať už si předkladatelé tohoto zákona pod výše citovaným termínem představují cokoliv. Jeho pracovníci se nebudou účastnit rozhodování o tom, jak budou objekty v rámci chráněných území rekonstruovány, ani nebudou dozírat na stavební práce při jejich obnově. Nebudou moci zjišťovat či dokumentovat, zda jsou v daném plošně chráněném území uchovávány a respektovány jeho památkové hodnoty, či v něm identifikovat hodnoty nové. Výpovědní hodnota těchto ministerstvu poskytovaných informací bude nulová. I tento paragraf v nás posiluje přesvědčení, že cílem zpracovatelů zákona je zcela eliminovat odbornou roli památkové ústavu a vytvořit z něj marginální organizaci bez jakéhokoliv vlivu na skutečný výkon památkové péče, jejímž jediným posláním bude vést některé informační agendové systémy a vytvářet v praxi ničemu nesloužící zprávy pro různé instituce.

Par. 147 (Přechodná ustanovení), odst. 1:

- Tento odstavec monopolizuje roli NPÚ při zpracovávání stavebněhistorických průzkumů a de iure tak zestátňuje jejich zpracovávání na předem neurčenou dobu. Pokud nebude umožněno podnikajícím osobám zpracovávat SHP kontinuálně i po nabytí účinnosti zákona, nutně to povede k jejich existenčnímu ohrožení, toto opatření je v rozporu se svobodou podnikání. Monopolizace zpracovávání SHP je v rozporu s volnou soutěží. Kdo bude odborným zástupcem za památkový ústav? Bude mít odborný zástupce památkového ústavu povinnost složit zkoušku jako ostatní žadatelé o oprávnění k výkonu regulované činnosti?

Par. 148 (Přechodná ustanovení), odst. 2:

- Paragraf nijak nestanoví lhůty pro vyřízení žádosti osob žádajících o vydání povolení k provádění SHP. V duchu nesmrtelné Hlavy XXII je pak požadavek předložení pěti stavebně historických průzkumů, které žadatel o vydání povolení „*zpracoval do nabytí účinnosti tohoto zákona na základě závazného stanoviska orgánu státní památkové péče podle § 14 zákona č. 20/1987 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, splňují-li obsahové náležitosti podle par. 74 odst. 2 tohoto zákona.*“ Kolik je mezi stávajícími zpracovateli stavebně historických průzkumu vizionářů sice nevíme, i bez této nadpřirozené vlastnosti však tušíme, že takto formulovaný paragraf s velkou mírou pravděpodobnosti znemožní udělení povolení dle tohoto paragrafu všem nebo téměř všem dosavadním zpracovatelům SHP. Nedostatečný počet zpracovatelů SHP nutně povede buď k nevymahatelnosti řady ustanovení tohoto zákona, nebo k podstatnému omezení prací na památkově chráněných stavbách po blíže neurčenou, ne však krátkou, dobu.

Par. 152 (Účinnost zákona):

- Účinnost dvou paragrafů (resp. jejich částí) je posunuta oproti účinnosti zbylého zákona o dva roky. Jde o paragrafy, které určují povinnost zpracovat stavebně historický průzkum (SHP). Dle názoru SPPPP je toto opatření zcela bezprecedentní z řady vážných důvodů. Je diskriminační vůči vlastníkům, kteří činnosti, jejichž realizace je podmíněna zpracováním SHP, budou provádět v letech po nabytí účinnosti celého zákona. Není nám zcela zřejmý důvod těchto průzkumových prázdnin, vedle diskriminace by však vedl ještě minimálně ke třem dalším koncům. Většina současných zpracovatelů SHP provádí tuto činnost jako podnikající fyzické nebo právnické osoby, nebudou-li mít po dobu dvou let možnost provozovat svou živnost, budou nuceni ji během několika měsíců ukončit. Tento zásah státu do svobody podnikání v České republice považujeme za zcela unikátní. Není nám známo jiné zákonné opatření, které by ze dne na den připravilo podnikatele o předmět podnikání. Faktická likvidace zpracovatelů SHP bude mít také ten dopad, že po skončení onoho dvouletého přechodného období nebude mít kdo SHP zpracovávat a vlastníci kulturních památek tak nebudou moci splnit

zákonem určené povinnosti a v konečném důsledku tedy provádět činnosti, které dosud mohly být prováděny bez dalších podmínek. To povede buď k rezignaci na toto zákonné ustanovení a zákon přestane vymahatelný, nebo ke kolapsu stavebních prací na kulturních památkách. V neposlední řadě by toto „odložení“ povinnosti zpracovávat SHP vedlo k zásadnímu omezení a zpomalení procesu poznání národního kulturního dědictví a k metodologickému „zamrznutí“ oboru. Vědní obor, který nemůže kontinuálně vyvíjet svou činnost, musí zaniknout.